

ZASADY PROGRAMOWANIA ZORIENTOWANEGO OBIEKTOWO

- Klasy i obiekty (powtórka)
- 4 podstawowe zasady programowania zorientowanego obiektowo
- Dobre praktyki

PROGRAMOWANIE ZORIENTOWANE OBIEKTOWO (OOP, z ang. Object-Oriented Programming)

- Obiekty posiadają **typ**, **stan** (pola) i **zachowania** (metody)
- Obiekty łączą się w **klasy**
- Działanie programu jest opisywane przez **interakcje pomiędzy obiektami**

KLASA

Szablon pozwalający definiować własne,
bardziej złożone typy danych

OBIEKT

Konkretny "egzemplarz"
(instancja) klasy

TWORZENIE KLAS I OBIEKTÓW

```
public class MyClass {  
  
    String field1;  
    String field2;  
    int field3;  
    MyClass2 field4;  
  
    public MyClass(String field1, String field2,  
                    int field3, MyClass2 field4) {  
        this.field1 = field1;  
        this.field2 = field2;  
        this.field3 = field3;  
        this.field4 = field4;  
    }  
  
    public void myMethod1(int val) {  
        this.field3 += val;  
    }  
  
    public String displayInfo() {  
        String name = this.field1 + ", " + this.field2;  
        return "Name: " + name + "(" + this.field3 + ")";  
    }  
}
```

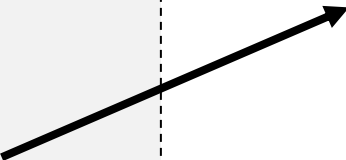

POLA

- mają typ i nazwę
- mogą być typu wbudowanego lub własnego
- domyślnie inicjalizowane na:
  - wartości numeryczne: 0
  - boolean: false
  - char: '\u0000'
  - inne (np. String): null

TWORZENIE KLAS I OBIEKTÓW

```
public class MyClass {  
  
    String field1;  
    String field2;  
    int field3;  
    MyClass2 field4;  
  
    public MyClass(String field1, String field2,  
                    int field3, MyClass2 field4) {  
        this.field1 = field1;  
        this.field2 = field2;  
        this.field3 = field3;  
        this.field4 = field4;  
    }  
  
    public void myMethod1(int val) {  
        this.field3 += val;  
    }  
  
    public String displayInfo() {  
        String name = this.field1 + ", " + this.field2;  
        return "Name: " + name + "(" + this.field3 + ")";  
    }  
}
```


KONSTRUKTOR

- wywoływany słowem kluczowym *new*
- tworzy obiekt i inicjalizuje jego pola
- przypomina konstrukcją metodę, ale nie ma typu zwracanego ani instrukcji *return*
- może, ale nie musi przyjmować parametrów
- może być przeciążony

TWORZENIE KLAS I OBIEKTÓW

```
public class MyClass {  
  
    String field1;  
    String field2;  
    int field3;  
    MyClass2 field4;  
  
    public MyClass(String field1, String field2,  
                   int field3, MyClass2 field4) {  
        this.field1 = field1;  
        this.field2 = field2;  
        this.field3 = field3;  
        this.field4 = field4;  
    }  
  
    public void myMethod1(int val) {  
        this.field3 += val;  
    }  
  
    public String displayInfo() {  
        String name = this.field1 + ", " + this.field2;  
        return "Name: " + name + "(" + this.field3 + ")";  
    }  
}
```


- Jeżeli nie został zdefiniowany jakikolwiek własny konstruktor, występuje konstruktor domyślny:

```
public MyClass() {  
}
```

- Konstruktor domyślny inicjalizuje pola wartościami domyślnymi

TWORZENIE KLAS I OBIEKTÓW

```
public class MyClass {  
  
    String field1;  
    String field2;  
    int field3;  
    MyClass2 field4;  
  
    public MyClass(String field1, String field2,  
                    int field3, MyClass2 field4) {  
        this.field1 = field1;  
        this.field2 = field2;  
        this.field3 = field3;  
        this.field4 = field4;  
    }  
  
    public void myMethod1(int val) {  
        this.field3 += val;  
    }  
  
    public String displayInfo() {  
        String name = this.field1 + ", " + this.field2;  
        return "Name: " + name + "(" + this.field3 + ")";  
    }  
}
```

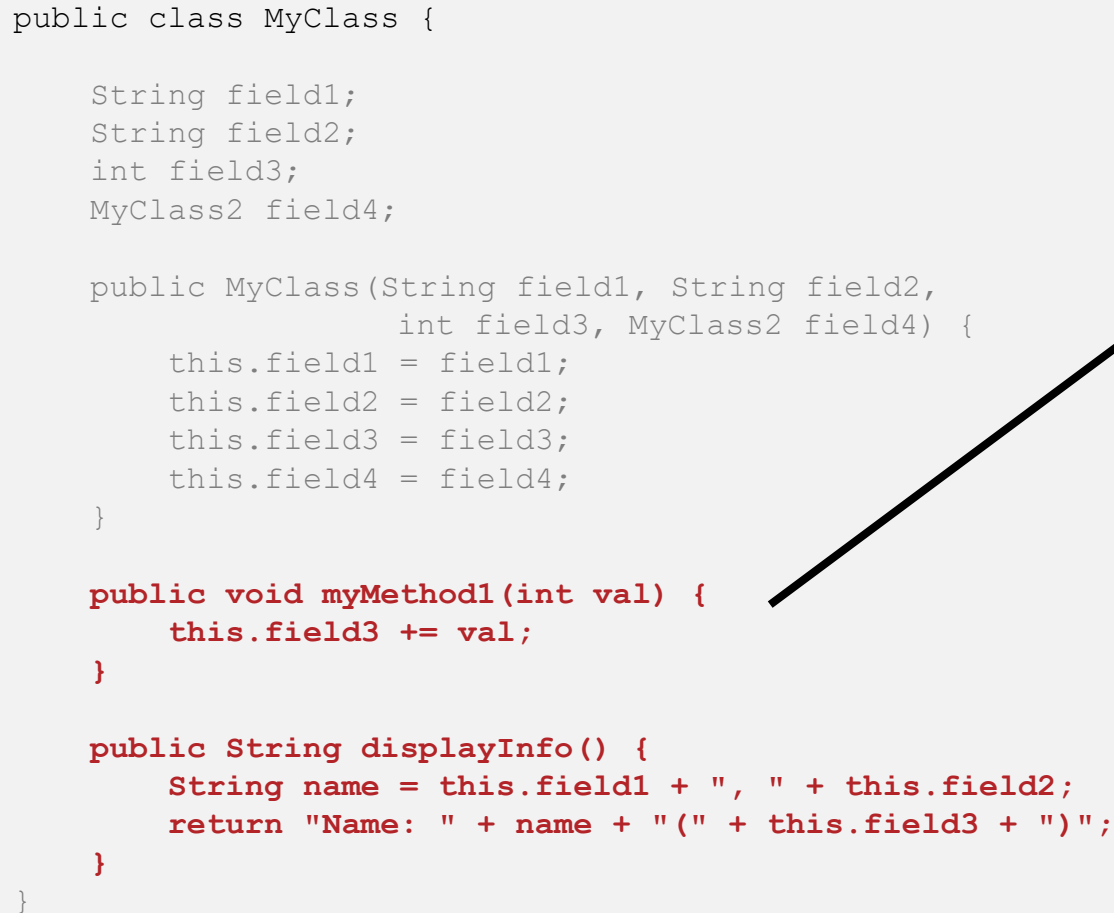

SŁOWO KLUCZOWE THIS

- jest referencją obiektu na samego siebie
- pozwala rozróżnić pola klasy od parametrów metod i konstruktorów o pokrywających się nazwach

TWORZENIE KLAS I OBIEKTÓW

```
public class MyClass {  
  
    String field1;  
    String field2;  
    int field3;  
    MyClass2 field4;  
  
    public MyClass(String field1, String field2,  
                    int field3, MyClass2 field4) {  
        this.field1 = field1;  
        this.field2 = field2;  
        this.field3 = field3;  
        this.field4 = field4;  
    }  
  
    public void myMethod1(int val) {  
        this.field3 += val;  
    }  
  
    public String displayInfo() {  
        String name = this.field1 + ", " + this.field2;  
        return "Name: " + name + "(" + this.field3 + ")";  
    }  
}
```


METODY

- mogą, ale nie muszą przyjmować parametrów
- mogą, ale nie muszą zwracać wyników
- mogą operować na wartościach przechowywanych w polach klasy
- mogą być wywoływane wewnątrz tej samej klasy

TWORZENIE KLAS I OBIEKTÓW

```
public class Person {  
  
    String name;  
    int age;  
  
    public Person() {}  
  
    public Person(String name, int age) {  
        this.name = name;  
        this.age = age;  
    }  
}
```

```
Person p1 = new Person();
```

- name = null
- age = 0

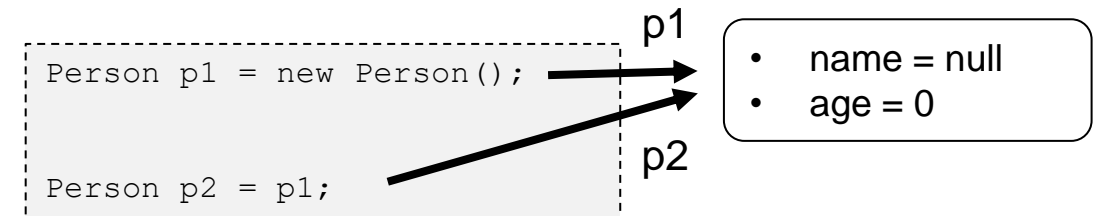
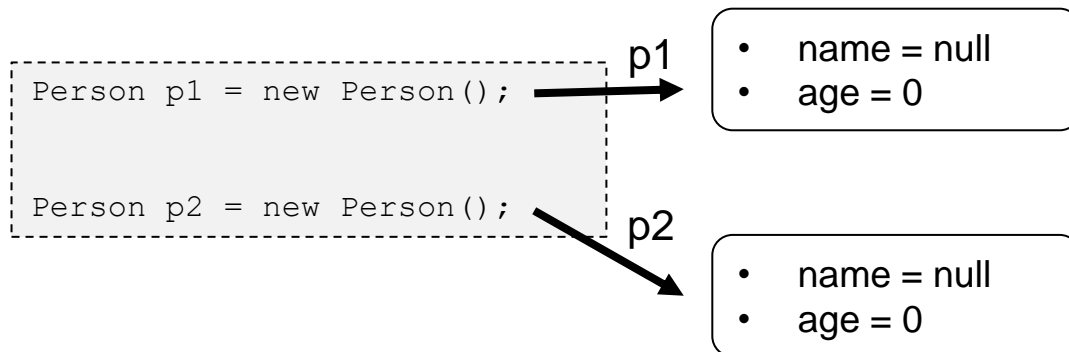
```
Person p2 = new Person("XXX", 20);
```

- name = "XXX"
- age = 20

REFERENCJE I NULL POINTER EXCEPTION

- referencja wskazuje na obiekt w pamięci programu
- konstruktor (słowo kluczowe *new*) tworzy nowy obiekt danej klasy

REFERENCJE I NULL POINTER EXCEPTION

```
Person p1 = new Person();  
p1.name = "XXX";  
  
System.out.println("P1 name: " + p1.name);  
  
Person p2 = new Person();  
p2.name = "YYY";  
  
System.out.println("P1 name: " + p1.name);  
System.out.println("P2 name: " + p2.name);
```



```
P1 name: XXX  
P1 name: XXX  
P2 name: YYY
```

```
Person p1 = new Person();  
p1.name = "XXX";  
  
System.out.println("P1 name: " + p1.name);  
  
Person p2 = p1;  
p2.name = "YYY";  
  
System.out.println("P1 name: " + p1.name);  
System.out.println("P2 name: " + p2.name);
```



```
P1 name: XXX  
P1 name: YYY  
P2 name: YYY
```

REFERENCJE I NULL POINTER EXCEPTION

- NullPointerException pojawia się podczas próby odwołania do pola lub metody obiektu przez zainicjowaną zmienną

```
Person p1 = null;  
System.out.println("P1 name: " + p1.name);
```

```
Exception in thread "main" java.lang.NullPointerException Create breakpoint : Cannot read field "name" because "p1" is null  
at lecture.app.Ex1.main(Ex1.java:7)
```

```
Person[] people = new Person[10];  
people[0].name = "XXX";
```

```
Exception in thread "main" java.lang.NullPointerException Create breakpoint : Cannot assign field "name" because "people[0]" is null  
at lecture.app.Ex1.main(Ex1.java:7)
```

DZIEDZICZENIE, ang. Inheritance

- relacja typu “jest” (ang. IS-A)
- wyrażana przez słowo kluczowe *extends*
- wykorzystywana w sytuacji, gdy nowa klasa jest szczególnym rodzajem istniejącej klasy

DZIEDZICZENIE, ang. Inheritance

Klasa bazowa (nadrzędna)

```
class Animal {  
    private String name;  
    private int age;  
  
    public Animal(String name, int age) {  
        this.name = name;  
        this.age = age;  
    }  
  
    public String getName() {  
        return name;  
    }  
  
    public int getAge() {  
        return age;  
    }  
  
    public void eat() {  
        System.out.println(name + " is eating.");  
    }  
}
```

Klasy dziedziczące (pochodne)

```
class Dog extends Animal {  
    public Dog(String name, int age) {  
        super(name, age);  
    }  
  
    public void bark() {  
        System.out.println(getName() + " is barking.");  
    }  
}
```

```
class Cat extends Animal {  
    public Cat(String name, int age) {  
        super(name, age);  
    }  
  
    public void meow() {  
        System.out.println(getName() + " is meowing.");  
    }  
}
```

AGREGACJA, ang. Aggregation

- relacja typu “posiada” (ang. HAS-A)
- wykorzystywana w sytuacji, gdy dany obiekt składa się z wielu obiektów składowych
- obiekty składowe mogą istnieć niezależnie oraz należeć do wielu całości

AGREGACJA, ang. Aggregation

```
class Department {  
    private String name;  
  
    public Department(String name) {  
        this.name = name;  
    }  
  
    // Department-specific methods...  
}
```

```
class University {  
    private String name;  
    private List<Department> departments; // Aggregation  
  
    public University(String name) {  
        this.name = name;  
        this.departments = new ArrayList<>();  
    }  
  
    public void addDepartment(Department department) {  
        departments.add(department);  
    }  
  
    // University-specific methods...  
}
```

AGREGACJA, ang. Aggregation

```
class Address {  
    private String street;  
    private String city;  
    private String postalCode;  
  
    public Address(String street,  
        String city, String postalCode) {  
        this.street = street;  
        this.city = city;  
        this.postalCode = postalCode;  
    }  
  
    // getters and setters  
}
```

```
class Person {  
    private String name;  
    private Address address;  
  
    public Person(String name, Address address) {  
        this.name = name;  
        this.address = address;  
    }  
  
    // getters and setters  
}
```

Tworzenie obiektu klasy Person:

```
Address empAddress = new Address("123 Main St",  
    "Springfield", "12345");  
Person employee1 = new Person("John Doe", empAddress);
```


KOMPOZYCJA, ang. Composition

- relacja typu “jest częścią” (ang. PART-OF)
- szczególny przypadek agregacji
- obiekty składowe nie mogą istnieć bez obiektu głównego ani należeć do wielu całości
- usunięcie obiektu głównego powoduje usunięcie obiektów składowych

KOMPOZYCJA, ang. Composition

```
class Department {  
    private String name;  
  
    public Department(String name) {  
        this.name = name;  
    }  
  
    public String getName() {  
        return name;  
    }  
  
    // Department-specific methods...  
}
```

```
class University {  
    private String name;  
    private Department scienceDepartment; // Composition  
    private Department mathsDepartment; // Composition  
  
    public University(String name) {  
        this.name = name;  
        this.scienceDepartment = new Department("Science");  
        this.mathsDepartment = new Department("Maths");  
    }  
  
    // University-specific methods...  
  
    public void displayDepartments() {  
        System.out.println("University: " + name);  
        System.out.println("Departments:");  
        System.out.println("1. " + scienceDepartment.getName());  
        System.out.println("2. " + mathsDepartment.getName());  
    }  
}
```

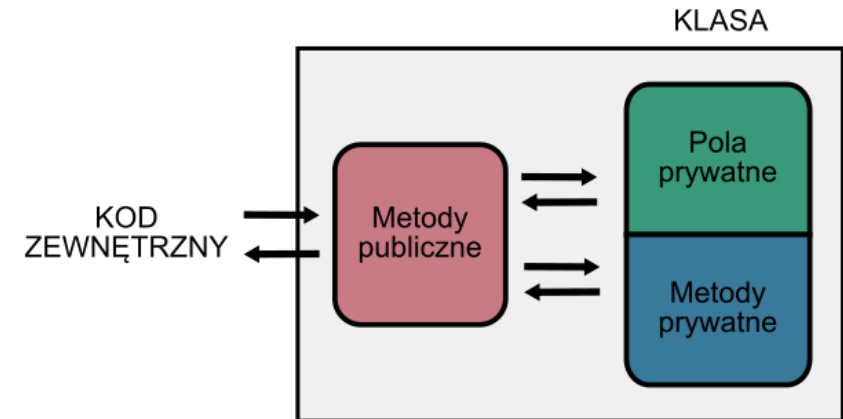
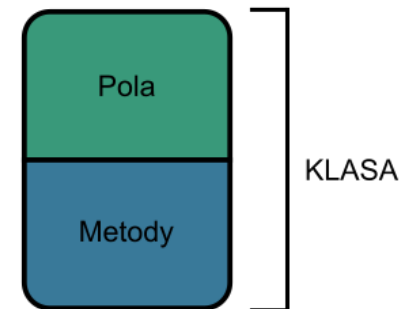
ENKAPSULACJA (ang. Encapsulation)

Także: hermetyzacja

*Grupowanie danych i metod operujących na tych danych
ale także:*

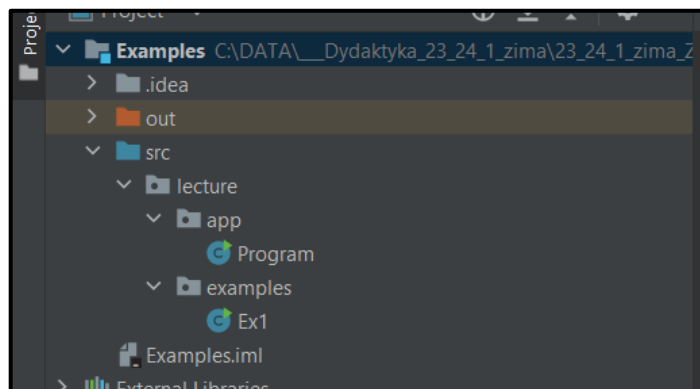
Ograniczanie dostępu do wewnętrznych elementów klasy

- klasy, pola, metody
- modyfikatory dostępu (ang. access modifiers)
- paczki (ang. packages)
- moduły (ang. modules)

PACZKI (ang. Packages)

- służą do grupowania powiązanych elementów kodu (np. klas)
- ułatwiają kontrolę dostępu do elementów kodu
- zapobiegają konfliktom nazw

Przypisywanie do paczki

```
package nazwa.naszego.pakietu;
```

```
package lecture.examples;
```

Odwołanie do elementu paczki

```
import nazwa.naszego.pakietu.NazwaKlasy;
```

```
import lecture.examples;
```

```
import lecture.examples.Ex1;
```

MODYFIKATORY DOSTĘPU (ang. Access modifiers)

- określają, kto (co) może korzystać z danego elementu kodu
- służą do ograniczania dostępu do elementów kodu

Zwykle należy używać najbardziej restrykcyjnego modyfikatora, jaki jest w danej sytuacji możliwy

Modyfikator		DEFAULT	PRIVATE	PROTECTED	PUBLIC
TA SAMA PACZKA	TA SAMA KLASA	tak	tak	tak	tak
	KLASA POCHODNA	tak	nie	tak	tak
	INNA KLASA	tak	nie	tak	tak
INNA PACZKA	KLASA POCHODNA	nie	nie	tak	tak
	INNA KLASA	nie	nie	nie	tak

MODYFIKATORY DOSTĘPU (ang. Access modifiers)

```
public class Person {  
    private String name;  
    private int age;  
  
    public Person(String name, int age) {  
        this.name = name;  
        this.age = age;  
    }  
}
```

**Podstawowy przypadek: prywatne pola,
publiczne metody zwracające (getter)
i ustawiające (setter)**

ciąg dalszy:

```
    public String getName() {  
        return name;  
    }  
  
    public void setName(String name) {  
        this.name = name;  
    }  
  
    public int getAge() {  
        return age;  
    }  
  
    public void setAge(int age) {  
        if (age >= 0) {  
            this.age = age;  
        } else {  
            System.out.println("Age cannot be negative.");  
        }  
    }  
}
```

ABSTRAKCJA (ang. Abstraction)

*Ukrywanie złożonych szczegółów implementacyjnych
za uproszczonymi interfejsami, zawierającymi tylko
niezbędne elementy*

- enkapsulacja
- klasy abstrakcyjne (ang. abstract classes)
- interfejsy (ang. interfaces)

DZIEDZICZENIE (ang. Inheritance)

*Przekazywanie cech (pól, metod) klas nadrzędnych
do klas podrzędnych*

POLIMORFIZM (ang. Polymorphism)

Przyjmowanie przez klasy lub ich elementy (pola, metody) różnych form

- dziedziczenie i interfejsy
- przeciążanie metod (ang. method overloading)
- przesłanianie metod (ang. method overriding)

POLIMORFIZM (ang. Polymorphism)

```
public class Calculator {  
  
    public int add(int a, int b) {  
        return a + b;  
    }  
  
    public int add(int a, int b, int c) {  
        return a + b + c;  
    }  
  
    public double add(double a, double b) {  
        return a + b;  
    }  
  
    public String add(String a, String b) {  
        return a + b;  
    }  
}
```

ciąg dalszy:

```
public static void main(String[] args) {  
    Calculator calculator = new Calculator();  
  
    int sum1 = calculator.add(5, 10);  
    int sum2 = calculator.add(5, 10, 15);  
    double sum3 = calculator.add(2.5, 3.5);  
    String concatenatedString  
        = calculator.add("Hello, ", "World!");  
}  
}
```

tw. polimorfizm statyczny
(czasu kompilacji, ang. compile-time polymorphism)

POLIMORFIZM (ang. Polymorphism)

```
class Animal {
    void makeSound() {
        System.out.println("Some generic sound");
    }
}

class Dog extends Animal {
    @Override
    void makeSound() {
        System.out.println("Hau! Hau!");
    }
}

class Cat extends Animal {
    @Override
    void makeSound() {
        System.out.println("Miau!");
    }
}
```

```
public class PolymorphismExample {
    public static void main(String[] args) {

        Animal[] animals = new Animal[3];
        animals[0] = new Dog();
        animals[1] = new Cat();
        animals[2] = new Animal(); // Generic animal

        for (Animal animal : animals) {
            animal.makeSound();
        }
    }
}
```

**tzw. polimorfizm dynamiczny
(czasu wykonania, ang. runtime polymorphism)**

ZASADA DRY, z ang. Don't Repeat Yourself

Każdy wycinek wiedzy musi mieć dokładnie jedną, jednoznaczną i oficjalną reprezentację w ramach systemu
(Hunt A., Thomas, D., *Pragmatyczny programista*. Helion, 2011)

- duplikowanie dotyczy nie tylko fragmentów kodu, ale też logiki, komentarzy czy danych
- rozwiązaniem jest np. wydzielanie funkcji, abstrakcja, normalizacja relacyjnych baz danych

Odwrotność: WET, z ang. We Enjoy Typing/Waste Everyone's Time

ZASADA DRY, z ang. Don't Repeat Yourself

```
public class AreaCalculator {  
    public static void main(String[] args) {  
        int a1 = 3;  
        int b1 = 4;  
        int area1 = a1 * b1;  
        System.out.println("Pole wynosi: " + area1);  
  
        int a2 = 2;  
        int b2 = 10;  
        int area2 = a2 * b2;  
        System.out.println("Pole wynosi: " + area2);  
    }  
}
```

VS

```
public class AreaCalculator {  
    public static void main(String[] args) {  
        int a1 = 3;  
        int b1 = 4;  
        System.out.println("Pole wynosi: "  
            + calculateArea(a1, b1));  
  
        int a2 = 2;  
        int b2 = 10;  
        System.out.println("Pole wynosi: "  
            + calculateArea(a2, b2));  
    }  
  
    public static int calculateArea(int a, int b) {  
        return a * b;  
    }  
}
```

ZASADA KISS, z ang. Keep It Simple, Stupid

ZASADA YAGNI, z ang. You Aren't Gonna Need It

*Zawsze implementuj rzeczy, kiedy naprawdę
ich potrzebujesz, a nie wtedy, kiedy przewidujesz,
że będziesz ich potrzebował.*

(Jeffries R., You're NOT gonna need it!¹)

Proste jest lepsze niż złożone.

Złożone jest lepsze niż skomplikowane.

(PEP20 – The Zen of Python¹)

¹ <https://ronjeffries.com/xprog/articles/practices/pracnotneed>

² <https://peps.python.org/pep-0020/>

ZASADA KISS, z ang. Keep It Simple, Stupid

ZASADA YAGNI, z ang. You Aren't Gonna Need It

Zadanie:

Zaimplementuj kalkulator dodający
do siebie dwie liczby całkowite

```
public class SimpleCalculator {  
    public static int add(int a, int b) {  
        return a + b;  
    }  
}
```

VS

```
import java.util.ArrayList;  
  
public class OvercomplicatedCalculator {  
    private ArrayList<Integer> numbers  
        = new ArrayList<>();  
  
    public void addNumber(int number) {  
        numbers.add(number);  
    }  
  
    public int sum() {  
        int result = 0;  
        for (int number : numbers) {  
            result += number;  
        }  
        return result;  
    }  
}
```

ZASADY SOLID

Martin R.C., *Design Principles and Design Patterns*¹

S	Single responsibility principle Zasada jednej odpowiedzialności
O	Open/closed principle Zasada otwarte/zamknięte
L	Liskov substitution principle Zasada podstawienia Liskov
I	Interface segregation principle Zasada segregacji interfejsów
D	Dependency inversion principle Zasada odwrócenia zależności

¹ https://web.archive.org/web/20150906155800/http://www.objectmentor.com/resources/articles/Principles_and_Patterns.pdf

ZASADA JEDNEJ ODPOWIEDZIALNOŚCI

Klasa powinna mieć tylko jeden powód do zmiany (jedną odpowiedzialność)

```
public class User {  
  
    public String name;  
    public String email;  
  
    public User(String name, String email) {  
        this.name = name;  
        if (this.validateEmail(email)) {  
            this.email = email;  
        } else { throw new IllegalArgumentException("..."); }  
    }  
  
    public boolean validateEmail(String email) {  
        // email validation  
    }  
  
    // user class-specific implementation  
}
```


ZASADA JEDNEJ ODPOWIEDZIALNOŚCI

Klasa powinna mieć tylko jeden powód do zmiany (jedną odpowiedzialność)

```
public class User {  
    public String name;  
    public Email email;  
  
    public User(String name, Email email) {  
        this.name = name;  
        this.email = email;  
    }  
  
    // user class-specific implementation  
}
```

```
public class Email {  
    public String email;  
  
    public Email(String email) {  
        if (this.validateEmail(email)) {  
            this.email = email;  
        } else {  
            throw new IllegalArgumentException("...");  
        }  
    }  
  
    public boolean validateEmail(String email) {  
        // email validation  
    }  
}
```